

19.3.2020

Covid-19 Koronavirus ja *force majeure* -ehto H2020-puiteohjelmahankkeissa

Euroopassa ja Suomessa on käynnissä kymmeniä Horisontti 2020 –puiteohjelmasta rahoitettuja projekteja. Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia on aiheuttanut ja aiheuttaa monia tilanteita, joiden osalta pohditaan peruutuksia, palautuksia ja *force majeure* –ehdon soveltamista. Tällä kirjeellä on tarkoitus täsmentää joitakin tilanteita.

Miten komissio tulkitsee pandemian vs. *force majeure*

Tarkkoja käytännön ohjeistuksia siihen, miten Euroopassa oleva pandemiatilanne vaikuttaa avustussopimuksen mukaiseen projektin toteuttamiseen, on annettu vähän ja yleisellä tasolla. Onko käsillä *force majeure* –tilanne ja myös siihen, miten olemassa olevaa tilannetta voidaan tulkita projektien toteutuksessa, tulee selvittää projektikohtaisesti yhteydenpidolla projektin PO:n kanssa.

Lähtökohtaisesti *force majeure* -tilanteessa hankkeen osallistuja ja sopimuksen osapuoli voi vapautua sopimusrikkomustilannetta koskevasta vastuusta, mutta kantaa silti taloudellisen vastuun. Tämä siksi, että rahoitusta maksetaan vain toteutuneista toimista, ei toteutuneiksi aiotuista toimista.¹ Konsortio ei voi keskenään sopia komissiota, tai mitään rahoituselintä, sitovasti siitä, onko *force majeure* –tilanne käsillä. Avustussopimuksen noudattaminen ja sen vastusta vapautuminen on käsiteltävä ja sovittava konsortion ja PO:n kanssa.

Force majeure –ehdon soveltaminen ja sen vaikutukset tässä tilanteessa ovat sellaisia, joista voidaan neuvotella. Esimerkiksi komissiosta on jo annettu erillisiä ohjeita lentolippujen ym. kokouskustannusten korvattavuudesta.

Lue täältä uutinen:

[Koronaviruksen aiheuttamiin peruutuksiin liittyvät kulut EU:n H2020-projektissa.](#)

Lisäksi Funding & Tenders –portaalissa on FAQ-osiossa julkaistu 16.3.2020 vastaus kysymykseen: [Can the clause on “force majeure” in the Horizon 2020 grant agreement be invoked in relation to the COVID-19 outbreak?](#)

Mitä tarkoittaa *force majeure*?

Force majeure on sopimusehto, jolla kuvataan tilannetta, milloin sopimusosapuoli vapautuu sopimuksenmukaista vastuistaan ylivoimaisen ja ennakoimattoman tilanteen vuoksi.

Force majeure ja siihen vetoamisen mahdollisuus vaihtelee maittain. Suomessa esimerkiksi ylivoimaiseen esteeseen voi vedota, vaikka sitä ei olisi nimenomaisesti sisällytetty sopimukseen. Kaikkialla näin ei ole ja siksi tavanomaista on ottaa *force majeure* –lauseke sopimukseen.

Force majeure –tilanne on väliaikainen. On siis käsillä joku väliaikainen olosuhde, joka on täysin yllättävä ja joka estää sopimuskumppanin toiminnan. Tilanteen vaikutuksen

---

¹ Consortium Agreements for Research Projects; Multiparty Agreements under Belgian Contract Law; Ilse Samoy and Bruno Lambrecht (eds.); Intersentia 2011; sivut 127-128.

19.3.2020

täytyy kohdistua sopimuskumppaniin, jolloin lähtökohtaisesti esimerkiksi kustannusten nousu tai alihankkijan toimitusvaikeudet pandemian takia eivät luo force majeure -tilannetta.

Sopimuskumppaneilla on mahdollisuus sopia, miten he tulkitsevat force majeure -tilanteen. Force majeure -ehtoon voi kirjata alun alkaen pandemian tai tilanteen, jossa julkisen hallinnon toimija kieltää tai määrää kiellettäväksi jonkin toiminnan niin, että toiminta tulee mahdottomaksi.

Force majeure -ehto on siis sopimuksenvarainen ja koskee kussakin tilanteessa sopimukseen sitoutuneita osapuolia. Konsortiosopimuksen osapuoli, joka muuten olisi sopimusrikkomusta koskevassa tilanteessa, voi olla vastuusta vapaa, jos se pystyy vetoamaan force majeure -ehdon mukaiseen ylivoimaiseen tilanteeseen. Näyttötaakka tilanteen olemassaolosta on aina sillä osapuolella, joka siihen vetoaa.

Force majeure DESCA –mallisopimuksessa (konsortiosopimus)

Suurin osa H2020-hankkeista käyttää DESCAn mallisopimusta pohjana konsortiosopimukselleen. DESCA-mallissa ei ole määritelty force majeurea erikseen, koska määritelmä tulee avustussopimuksen kohdasta MGA artikla 51.²

DESCA konsortiosopimuksen mallissa force majeure -ehto kuuluu seuraavasti, ellei osapuolet ole sitä toisenlaiseksi sopineet:

5.4 Force Majeure

No Party shall be considered to be in breach of this Consortium Agreement if it is prevented from fulfilling its obligations under the Consortium Agreement by Force Majeure.

Each Party will notify the competent Consortium Bodies of any Force Majeure without undue delay. If the consequences of Force Majeure for the Project are not overcome within 6 weeks after such notification, the transfer of tasks - if any - shall be decided by the competent Consortium Bodies.

---

² ARTICLE 51 — FORCE MAJEURE 51.1

Force majeure 'Force majeure' means any situation or event that:

- prevents either party from fulfilling their obligations under the Agreement,
- was unforeseeable, exceptional situation and beyond the parties' control,
- was not due to error or negligence on their part (or on the part of third parties involved in the action), and - proves to be inevitable in spite of exercising all due diligence. The following cannot be invoked as force majeure:
- any default of a service, defect in equipment or material or delays in making them available, unless they stem directly from a relevant case of force majeure, - labour disputes or strikes, or - financial difficulties.

Any situation constituting force majeure must be formally notified to the other party without delay, stating the nature, likely duration and foreseeable effects.

The parties must immediately take all the necessary steps to limit any damage due to force majeure and do their best to resume implementation of the action as soon as possible.

The party prevented by force majeure from fulfilling its obligations under the Agreement cannot be considered in breach of them.

Lähde: https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/amga/h2020-amga_en.pdf

19.3.2020

Konsortiosopimuksen mukaan, jonka pohjana on DESCA-mallisopimus, sopimusosapuolen on ilmoitettava force majeure -tilanteesta asiaankuuluvalla konsortion toimielimelle. Tämän voi tällä hetkellä tulkita, että ilmoitus tehdään koordinaattorille. Jokaisen osallistujan on tulkittava vain omaa tilannettaan ja tarkasteltava, mitä toimenpiteitä on mahdotonta tehdä ja miksi. Yleinen viittaus pandemiaan ei ole riittävä peruste, vaan sopimus ja force majeure -ehto edellyttävät, että sen, joka on estynyt tekemään sopimuksenmukaisia toimia, on viipymättä ilmoitettava koordinaattorille:

1. Mitä tehtävää ei voi suorittaa
2. Miksi tätä tehtävää ei voi suorittaa (ko. force majeure –tilanne)
3. Toimen tilanne siinä vaiheessa, kun force majeure –tilanne tuli voimaan
4. Arvioitu tehtävän keskeytyksen kesto

Tavanomaisessa force majeure tilanteessa (esim. luonnonmullistus) on tyypillistä, että tarkkaa keskeytyksen kestoa ei tiedetä. Tämä ei vapauta sopimusosapuolta olla tekemättä mitään. Osapuolen, joka tulkitsee olevansa ylivoimaisen esteen tilanteessa, on yritettävä parhaansa mukaan hakea vaihtoehtoisia mahdollisuuksia velvollisuuksiensa suorittamiseksi sekä tilanteesta aiheutuvan vahingon ja sopimusrikkomuksen määrän minimoimiseksi.

Force majeure –tilanne on väliaikainen

Ylivoimainen este on väliaikainen. DESCA-konsortiosopimusmallissa väliaikaisuuden aikaraja on asetettu kuuteen viikkoon. Tämäkin on sopimuksenvaraisen asia, mutta sopimusta näin tulkittaessa tilanne olisi se, että ellei kuuden viikon kuluttua suorituksesta eli sopimusrikkomustilanne poistu tai sille ei ole löydetty muuta ratkaisua, konsortio voi ryhtyä sopimusrikkomustilanteesta olevan osapuolen sopimussuhteen päättämiseen. Tämä tarkoittaa siis sitä, että projektivastuut on hoidettava tai vastuita muunnettava yhteisellä sopimuksella, tai osallistujan osallistuminen voidaan lopettaa. Konsortiosopimuksessa ja avustussopimuksessa on erikseen prosessit siihen, miten sopimuksen päätetään.

Jotta näin ikävään tilanteeseen ei ajauduta, jokaisen projektiosallistujan on omalta osaltaan huolehdittava projektin toteuttamisesta parhaalla mahdollisella tavalla, haettava tarvittaessa vaihtoehtoisia ratkaisuja, minimoitava tilanteesta aiheutuvia haittoja ja informoitava asiasta koordinaattoria. Ja lopulta kannattaa yrittää neuvotella tilanteen ratkaisuista sekä konsortion sisällä, että koordinaattorin avulla konsortion ja komission välillä.

Lisätietoja

Lisätietoja tästä tiedotteesta antaa Legal & Financial NCP Liisa Ewart liisa.ewart@businessfinland.fi

Lisätietoja yritetään saada mahdollisimman pian myös Horisontti2020 –sivuille, milloin komissio tai komission joku elin niitä julkaisee.